

Αυτοκαταστροφική συμπεριφορά

Β. Κονταξάκης, Λ. Λύκουρας, Μ. Χαβάκη-Κονταξάκη,
Χ. Χριστοδούλου

ΒΗΤΑ Ιατρικές Εκδόσεις, Αθήνα, 2013

ISBN: 978-960-452-166-1

Το πολυσυγγραφικό και εκτεταμένο αυτό βιβλίο των 458 σελίδων έρχεται να καλύψει ένα σημαντικό κενό της Ελληνικής βιβλιογραφίας σε μια εποχή μάλιστα, όπου τα θέματα της ανθρώπινης αυτοκαταστροφικότητας λόγω της οικονομικο-κοινωνικής κρίσης βρίσκονται διαρκώς στην επικαιρότητα.

Η πολυπλοκότητα των φαινομένων της αυτοκαταστροφής αντανακλάται όχι μόνο στην ανάγκη πολυεπίπεδης επιστημονικής θεώρησης αλλά και στις προσπάθειες ερμηνείας και αντιμετώπισής τους από διάφορες σκοπιές. Αυτή ακριβώς την προσέγγιση καλύπτει αυτό το βιβλίο, με μεγάλη μάλιστα επιτυχία, δίνοντας, βέβαια, ιδιαίτερη έμφαση στις βιολογικές-ψυχολογικές και κοινωνικές πλευρές του προβλήματος.

Το ιδιαίτερα καλαίσθητο αυτό βιβλίο χωρίζεται σε επτά μέρη.

Στο πρώτο μέρος καλύπτονται, με τεκμηριωμένο τρόπο, θέματα ορισμών (όπου δυστυχώς επικρατεί μεγάλη σύγχυση σε διεθνές επίπεδο), παρέχονται επιδημιολογικές πληροφορίες για τη διάσταση του προβλήματος, γίνεται μια ιδιαίτερα εκτεταμένη και επιτυχής ιστορική αναδρομή του θέματος και αναπτύσσονται οι παράγοντες κινδύνου αυτοκτονίας, αλλά και οι προστατευτικοί παράγοντες εκδήλωσης αυτοκαταστροφικότητας.

Το δεύτερο μέρος περιλαμβάνει τις σύγχρονες θεωρητικές τάσεις-προσεγγίσεις σε σχέση με τις αυτοκαταστροφικές συμπεριφορές όπως την κλινική-ψυχιατρική, την ψυχοβιολογική, τη γνωσιακή-συμπεριφορική, την ψυχαναλυτική, την υπαρξιακή, την κοινωνιολογική.

Στο τρίτο μέρος αναπτύσσονται τα θέματα της αυτοκτονικότητας σε σχέση με την ψυχική νοσηρότητα. Ιδιαίτερα κεφάλαια αναφέρονται στις δια-

ταραχές της διάθεσης (συναισθηματικές διαταραχές), στις σχιζοφρενικές διαταραχές, στις αγχώδεις διαταραχές, στις διαταραχές προσωπικότητας, στον αλκοολισμό, στην κατάχρηση ουσιών, στις διαταραχές πρόσληψης τροφής.

Το τέταρτο μέρος καλύπτει την αυτοκτονικότητα σε σχέση με τη σωματική νοσηρότητα δίνοντας έμφαση στις νεοπλασματικές παθήσεις, στα καρδιαγγειακά νοσήματα, στα νοσήματα του κεντρικού νευρικού συστήματος, στα ενδοκρινικά νοσήματα και στα νοσήματα του ανοσοποιητικού συστήματος.

Το πέμπτο μέρος αναφέρεται στην αυτοκτονικότητα σε παιδιά, εφήβους και ηλικιωμένους, όπως επίσης και στις διαφορές που εντοπίζονται σε άνδρες και γυναίκες.

Στο έκτο μέρος καλύπτονται σημαντικά ειδικά θέματα όπως η χρησιμότητα των ψυχομετρικών εργαλείων στην αξιολόγηση της αυτοκτονικότητας, οι αυτοκαταστροφικές συμπεριφορές σε περιόδους κρίσης, η σχέση της εποχικότητας με την αυτοκτονικότητα, η επίδραση του διαδικτύου στην αυτοκτονικότητα, η μίμηση αυτοκτονικών συμπεριφορών, ο συνδυασμός ανθρωποκτονίας-αυτοκτονίας, η σχέση των πρώιμων αρνητικών εμπειριών του παιδιού με την κατοπινή αυτοκτονικότητα, η σχέση των τροχαίων ατυχημάτων με τις αυτοκαταστροφικές συμπεριφορές, η σχέση του «ψυχικού πόνου» με την αυτοκτονικότητα και τέλος, οι σύγχρονοι προβληματισμοί γύρω από τα θέματα ευθανασίας και υποβοηθούμενης αυτοκτονίας.

Το έβδομο μέρος του βιβλίου είναι αφιερωμένο στα θέματα πρόληψης και αντιμετώπισης των αυτοκαταστροφικών συμπεριφορών, δίνοντας έμφαση στις ψυχοκοινωνικές και βιολογικές παρεμβάσεις, στη διαχείριση του πένθους μετά την αυτοκτονία, καθώς και στον ρόλο των μέσων μαζικής ενημέρωσης σχετικά με τη σωστή ενημέρωση του κοινού στο πλαίσιο πρόληψης. Το τελευταίο κεφάλαιο αναφέρε-

ται στις προοπτικές της έρευνας στον χώρο της αυτοκαταστροφικής συμπεριφοράς.

Το βιβλίο πιστεύω ότι θα συμβάλει στην προαγωγή της ψυχικής υγείας και θα αποβεί ιδιαίτερα χρήσιμο στους ψυχιάτρους, ψυχολόγους και άλλους επαγγελματίες ψυχικής υγείας, σε όποιον θα ήθελε να έχει έγκυρη ενημέρωση για τα δυσεπίλυτα και πολύπλοκα ψυχοκοινωνικά προβλήματα που συνεπάγονται οι αυτοκαταστροφικές συμπεριφορές.

Γεώργιος Ν. Παπαδημητρίου

*Καθηγητής Ψυχιατρικής
Πανεπιστημίου Αθηνών*

Suicidal behaviour

V. Kontaxakis, L. Lykouras, B. Havaki-Kontaxaki,
Ch. Christodoulou
BETA Medical Editions, Athens, 2013
ISBN: 978-960-452-166-1

This book constitutes interesting and valuable contribution in the Greek literature on the topic of suicidal behaviour. The book is divided in seven parts. The first part deals with definitions, epidemiological data, risk and protective factors. The second, covers theoretical aspects of suicidality including psychiatric morbidity as well as psychobiological, cognitive, psychoanalytic, existential and sociological approaches. The third part discusses in detail issues related to mental disorders and suicidality. The fourth part concerns the relationship between physical illnesses and suicide. The fifth discusses topics related to gender, age and suicide. The sixth part covers special and important topics such as psychometrics of suicidality, financial crises and suicide, seasonality and suicide, internet and suicide, combination of homicide-suicide, traffic accidents and suicide, euthanasia and physician assisted suicide etc. The last part of the book discusses issues related to the prevention of suicidal behaviours on psychosocial and biological level. The book will be very useful for psychiatrists, psychologists and other mental health professionals as well as for every person interested in the field of suicidality.

George N. Papadimitriou

*Professor of Psychiatry
University of Athens*

Δημόσια Υγεία, Κοινωνική Πρόνοια και Υγειονομική Πολιτική στην Κρητική Πολιτεία (1898–1913)

Ιωάννης Ε. Πολυχρονίδης
Εθνική Σχολή Δημόσιας Υγείας, Εθνικό Ίδρυμα
Ερευνών και Μελετών «Ελευθέριος Κ. Βενιζέλος»
Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, 2010

Ο Ι. Πολυχρονίδης, νευρολόγος-ψυχίατρος, τερμάτισε τη στρατιωτική του καριέρα ως υποναύαρχος του Υγειονομικού και συνεχίζει, εδώ και πολλά χρόνια, ένα πλούσιο ερευνητικό και συγγραφικό έργο.

Σε αυτόν τον τόμο μάς παρουσιάζει μια εντυπωσιακά εμπεριστατωμένη εικόνα της δημόσιας υγείας, της κοινωνικής πρόνοιας και της υγειονομικής πολιτικής της Κρητικής Πολιτείας (1898–1913).

Δεν διαθέτουμε στην ελληνική βιβλιογραφία πολλά συνθετικά έργα που να επιχειρούν την παρουσίαση των υγειονομικών και προνοιακών υπηρεσιών μιας ολόκληρης γεωγραφικής περιοχής, για μια συγκεκριμένη χρονική περίοδο. Θα αναφέρω τα έργα του πρόωρα χαμένου Ι. Λασκαράτου (Πρόληψη της αρρώστιας και κοινωνική προστασία στα Επτάνησα επί Αγγλοκρατίας 1815–1864, Αθήνα 1985) και του Κ. Σταυρόπουλου (Τα νοσοκομεία και η νοσηλευτική πολιτική της Ελληνικής Εθνότητας στην Κωνσταντινούπολη 1453–1838, Αθήνα 1984).

Η έρευνα του Ι. Πολυχρονίδη δεν περιορίζεται μόνο στα όσα έγιναν στην Κρητική Πολιτεία, αλλά διαθέτει το μεγάλο πλεονέκτημα να τα τοποθετεί στο ιστορικό και κοινωνικό τους πλαίσιο, προτάσσοντας τα κεφάλαια για τη Δημόσια Υγεία στην Ευρώπη, στην Ελλάδα, στην Οθωμανική αυτοκρατορία – η ιστορία της Κρήτης συνδέεται στενά με την τελευταία περίοδο της ύπαρξής της. Τέλος το κεφάλαιο για τις θρησκευτικές πεποιθήσεις, ισλαμικές και χριστιανικές και την επίδρασή τους στις αντιλήψεις για τη δημόσια υγεία και την άσκηση της Ιατρικής.

Αφού τεθεί το πλαίσιο αναφοράς ακολουθούν επτά κεφάλαια όπου παρατίθενται λεπτομερή στοιχεία για τη δημόσια υγεία της Κρήτης, τόσο κατά την Οθωμανική όσο και την περίοδο της Κρητικής Πολιτείας, την υγειονομική νομοθεσία, την υγιεινή των πόλεων, των τροφίμων, των σχολείων και των φυλακών.

Ακολουθούν τα τρία κεφάλαια για τα νοσοκομεία της Κρήτης, τα ελληνικά, το μουσουλμανικό του Ηρακλείου και αυτά των ξένων δυνάμεων. Τα κεφάλαια για το υγειονομικό προσωπικό και την υγειονο-

μική οργάνωση της χωροφυλακής-πολιτοφυλακής, των στρατιωτικών θεραπευτηρίων και νοσοκομείων. Γίνεται εμφανές ότι η ομαλή λειτουργία ενός νοσοκομείου έχει ως όρο τη συνέργεια πολλών, διαφορετικών παραγόντων.

Τα δύο επόμενα κεφάλαια αναφέρονται τόσο στην αντιμετώπιση της λέπρας, τη ριζική περιχαράκωσή της, στη Σπιναλόγκα, όσο και την αντιμετώπιση των ψυχικών νόσων, στο μεταίχμιο μεταξύ της Οθωμανικής περιόδου και της Κρητικής Πολιτείας και μετά την ίδρυση του φρενοκομείου της Νέας Χώρας και του Ασύλου Φρενοβλαβών της Σούδας.

Ακολουθούν τα κεφάλαια για τα υγειονομεία-λοιμοκαθατήρια, για την αντιμετώπιση των μεταδοτικών, των αφροδισίων και των άλλων νοσημάτων που απειλούσαν τη δημόσια υγεία, καθώς και την οργάνωση της κτηνιατρικής υπηρεσίας.

Στα κεφάλαια για την κοινωνική πρόνοια που ακολουθούν αποτυπώνονται οι προσπάθειες αλλά και τα προβλήματα της οργάνωσης μιας σταθερής αρωγής για όσους την είχαν ανάγκη, η δυσκολία ολοκλήρωσης των προσπαθειών που ξεκινούσαν με την πρωτοβουλία ιδιωτών, ενώ οι πολεμικές περιπέτειες του Κρητικού πληθυσμού γεννούσαν διαρκείς ανάγκες αρωγής.

Σε οκτακόσιες πενήντα μία σελίδες επιχειρείται ένας εντυπωσιακός περίπλους και αποτυπώνεται το σύνολο των παραμέτρων που ορίζουν τη δημόσια υγεία και την υγειονομική πολιτική της Κρητικής πολιτείας. Μόνο τότε μπορούμε να αποτιμήσουμε ουσιαστικά και ειδικότερα προβλήματα, όπως αυτό της αντιμετώπισης της ψυχικής υγείας και των ψυχικών προβλημάτων του πληθυσμού.

Οι πηγές στις οποίες ανέτρεξε ο συγγραφέας και οι βιβλιογραφικές αναφορές αποτελούν ένα εντυπωσιακό σύνολο. Ο τόμος εμπλουτίζεται από εννέα

πίνακες και εβδομήντα τέσσερις εικόνες. Ανάμεσά τους οι παραγγελίες εγκλεισμού δύο γυναικών «φρενοβλαβών» στην Ιερά Μονή Γονιάς (1899) και ενός άνδρα στο Άσυλο Φρενοβλαβών Σούδας (1911).

Το βιβλίο του Ι. Πολυχρονίδη αποτελεί πλέον την κύρια αναφορά για την υγειονομική ιστορία της Κρητικής Πολιτείας αλλά και υπόδειγμα μεθοδολογίας προσέγγισης της δημόσιας υγείας σε μια γεωγραφική περιοχή και για μια συγκεκριμένη χρονική περίοδο.

Δ.Ν. Πλουμπίδης

*Αναπλ. Καθηγητής Ψυχιατρικής
Πανεπιστημίου Αθηνών*

Public health, Social welfare and Health Politics in Cretan State (1898–1913)

Ioannis E. Polychronidis
National School of Public Health, National
Foundation of Research “Eleftherios Venizelos”,
Editions Papazisis, Athens, 2010

In this volume of 851 pages are fully documented the public health, social welfare and health politics in Cretan State, in a period of transition between the Ottoman Empire and the union with Greece, from 1898 to 1913. Relevant European, but also Ottoman institutions have influenced the development of an impressive framework of legal measures, public health services and institutions.

An impressive amount of sources and bibliography is cited and also 9 tables and 74 copies of documents permitting to better illustrate the whole process.

D.N. Ploumpidis

*Assoc. Professor of Psychiatry
University of Athens*